

รูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในไทยแลนด์ 4.0 ตามแนวพระพุทธศาสนา The Model of Robot Applications without the replacement of the human careers in Thailand 4.0 according to the Buddhist Doctrines

ทองใบ อีรณันท์ทางกูร* สมเกียรติ ไชยภูมิ* พระครูศรีปริยัติคุณาภรณ์*

กรุณา มธุลาภรังสรรค์* พญัสกัญญา บุญลพ*

Thongbai Dhiranandankura* Somkiet Chaiyapoom* Phrakhruparittikunaphorn*

Karuna Mathulaprangsan* Paruehaskanya Boonlob*

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*

Mahamakut Buddhist University*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในประเทศไทย 4.0 ตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นวิธีวิจัยทางเอกสาร โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก เอกสารที่เกี่ยวข้อง และผลงานของท่านผู้รู้ในทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หุ่นยนต์ในแผนประเทศไทย 4.0 คือ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างวิธีการผลิตทั้งระบบในอุตสาหกรรม 4.0 ของประเทศไทย จากการผลิตสินค้าธรรมดาทั่วไป เป็นสินค้าเชิงนวัตกรรม สร้างสรรค์ จึงได้มีการนำ “หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ” มาใช้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้สามารถควบคุมคุณภาพและปริมาณได้ตามความต้องการของตลาดสากล 2) พุทธธรรมสำหรับบริหารจัดการผลิตและใช้งานหุ่นยนต์ คือ สัมมาทิฐิเป็นองค์ธรรมหนึ่งในแปดของอริยมรรคที่ถูกตีความและสังเคราะห์เป็นทฤษฎีสามสมดุล ทำให้เห็นทางออกของปัญหาหุ่นยนต์แย่งงานมนุษย์ให้กลายเป็นโอกาสในการใช้หุ่นยนต์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและส่งเสริมให้มนุษย์มีงานทำอย่างเหมาะสมด้วยตามทฤษฎีสามสมดุล 3) รูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในประเทศไทย 4.0 ตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นการผลิตและใช้หุ่นยนต์ให้ได้ประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดของทั้งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ผู้บริโภคหรือลูกจ้างแรงงาน และสังคมโดยรวมตามทฤษฎีสามสมดุลที่ส่งเสริมให้เกิดความเกื้อกูลกันในสังคม และเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ที่เป็นจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต จากการมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสะสมความมั่งคั่งแบบปัจเจกชนและแยกส่วน ไปเป็นเพื่อการเสริมสร้างศักยภาพสูงสุดของความเป็นมนุษย์ โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อความมั่งคั่งของปัจเจกชนในระบบเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “เศรษฐกิจศาสตร์แบบควอนตัม”

คำสำคัญ: หุ่นยนต์ ประเทศไทย 4.0 ทฤษฎีสามสมดุล

Abstract

This article is to present the model of Robot Applications without the replacement of the human careers in Thailand 4.0 according to the Buddhist Doctrines. This research was a qualitative study, focused on the documentary studies, mainly in the Tipitaka, the relating documentaries and the Buddhist scholars' works together with the depth interview of related experts. The results of the research are found as follows: 1) The application of the Robots in the Thailand 4.0 was modifying the structure of the whole production method in the Thailand

Industry 4.0 from the production of ordinary products to be an innovative and creative products, therefore the introduction of “Robots and automation” was increasingly used. In order to be able to control the quality and quantity according to the international market required. 2) The Buddhist Dharma for the administration of manufacturing and using the robots was the right understanding being one of the eight elements of the Eightfold Noble Path interpreted and synthesized to be the Three Equilibrium theory as a tool or device of wisdom currently confronted with the problems that would be the allocation of work between humans and robots to see the solution for the problem of the robots competing for the human work to be an opportunity for the use of robots to the maximum benefit and promote the human work appropriately according to the Three Equilibrium theory. 3) The model of Robot Applications without the replacement of the human careers in Thailand 4.0 according to the Buddhist Doctrines was the production and use of robots to get the most efficiency and benefit of both the manufacturers or the entrepreneurs and the consumers or the workers and the society as a whole according to the Three Equilibrium theory to promote the collaboration in the society and supporting a paradigm shift for the purpose of life from aiming for accumulation of individual and fragmented wealth to be the highest empowerment of humanity without causing any detrimental effects on the wealth of the individual in a new economic system called “Quantum Economics”.

Keywords: Robots, Thailand 4.0, Three Equilibrium Theory

บทนำ

ในรายงานของ “สำนักวิจัย แมคคินซีโกลเบล” ระบุว่า จะมีคนมากกว่า 800 ล้านคน ระหว่างปี ค.ศ. 2016-2030 หรือประมาณ 1 ใน 5 ของตลาดแรงงานที่ต้องตกงาน เนื่องจากหุ่นยนต์เข้ามาแทน และแรงงานจำเป็นต้องไปฝึกทักษะใหม่ๆ เพื่อทำหน้าที่ในการควบคุมเครื่องจักรอัตโนมัติมากขึ้น แต่การนำระบบหุ่นยนต์มาใช้ในระบบเศรษฐกิจอาจกดดันให้ค่าแรงลดลงโดยเฉลี่ย 0.5% เป็นอย่างน้อย องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ หรือไอแอลโอ (ILO) ประเมินว่า ในสองทศวรรษข้างหน้า ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์ จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในตำแหน่งงาน การจ้างงาน และกิจการต่างๆ ในประเทศ ไทยไอแอลโอประเมินว่า ร้อยละ 44 ของการจ้างงาน (กว่า 17 ล้านตำแหน่ง) ในไทย เผชิญความเสี่ยงสูงที่จะถูกแทนที่ด้วยระบบอัตโนมัติ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เสื้อผ้า รองเท้า ยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ อุปกรณ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร พนักงานเคาน์เตอร์และพนักงานตามเครือข่ายสาขาต่าง ๆ ซึ่งเครือข่ายสาขาอาจปิดลงจากการเพิ่มขึ้นของการทำธุรกรรมผ่านทางออนไลน์มากขึ้น (อนุสรณ์ ธรรมใจ, [https://www.prachachat.net/columns/news-91819/\[4 March 2562\]](https://www.prachachat.net/columns/news-91819/[4 March 2562])) แรงงานทั่วโลก รัฐบาล นายจ้าง ลูกจ้าง และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหันมาสนใจในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อรับมือกับภาวะดังกล่าว ต้องมีการออกแบบระบบเศรษฐกิจใหม่ เพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยสร้างระบบแรงงาน และตลาดแรงงานที่เป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่ไม่ขัดขวางความก้าวหน้าของนวัตกรรม ในโลกอนาคตจะเกิดตำแหน่งงาน

และอาชีพใหม่ ๆ ที่ไม่เพียงขับเคลื่อนด้วยการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 เท่านั้น แต่ยังจะด้วยปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เช่น แรงกดดันทางประชากรศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์การเมือง ขนบธรรมเนียมสังคม และวัฒนธรรมใหม่ๆ อีกด้วย เป็นที่น่าเชื่อได้ว่าพรสวรรค์จะเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ไม่ใช่เงินทุน ดังนั้นการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะฝีมือจึงมีแนวโน้มจะเป็นข้อจำกัดที่บั่นทอนนวัตกรรม การแข่งขันและการเติบโตมากกว่าการมีเงินทุน ทำให้ตลาดงานถูกแบ่งแยกมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นทักษะต่ำได้ ค่าจ้างต่ำกับทักษะสูงได้ค่าจ้างสูง หรืออย่างที่มีมาร์ติน ฟอร์ด นักวิสาหกิจโปรแกรมซอฟต์แวร์แห่งซิลิคอนแวลลีย์ ทำนายไว้ว่า การขาดฐานของพหุมิติทักษะให้กลวงโပ်จะทำให้ความไม่เท่าเทียมและความตึงเครียดทางสังคมสูงขึ้น เว้นจะเตรียมรับมือตั้งแต่เดี๋ยวนี้ (เคลาส์ ซาบบ, 2561: 60)

เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ “ประเทศไทย 4.0” เน้นความสามารถในการแข่งขันอย่างเต็มขีดความสามารถ ในขณะเดียวกันก็ต้องการให้สังคมเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีแนวทางสายกลาง (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2549: 8) หรือ “มีชัยมาปฏิบาท” ในพระพุทธศาสนา เป็นหลักปฏิบัติที่มีลักษณะย้อนแย้งกัน ต่างจากทฤษฎีสамสมดุล หรือทฤษฎีสมดุลผลิตสมดุลบริโภคและสมดุลผลประโยชน์ที่เกิดจากการผลิตและการบริโภคที่ถูกพัฒนามาจากพุทธธรรมนิยามเป็นกฎธรรมชาติที่เหนือกว่ากฎทั้งปวงซึ่งเกิดขึ้นระหว่างการทำงานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากสังคมบริโภคนิยม มีหลักการที่สำคัญ คือ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคแบบใหม่ โดยการให้กลุ่มผู้บริโภคหรือลูกค้าเป็นเสมือนทรัพย์สินของผู้ผลิต หรือมองอีกมุมหนึ่งได้ว่ากลุ่มผู้บริโภคหรือลูกค้าเป็นที่สะสมความมั่งคั่งของผู้ผลิตแล้วเปลี่ยนงบประมาณทางการตลาดของผู้ผลิต เป็นงบประมาณสร้างความมั่งคั่งให้ผู้บริโภคทั้งสามด้าน คือ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา และด้านการอาชีพหรือการมีงานทำ แล้วส่งเสริมให้ผู้บริโภคสนับสนุนผู้ผลิตโดยการใช้สินค้าของผู้ผลิตตอบแทนตามหลักทศกในพระพุทธศาสนา (สมเกียรติ ไชยภูมิ, 2558: 103-104) ดังนั้นการผลิตและใช้หุ่นยนต์ของผู้ผลิตจึงจะต้องไม่สร้างผลเสียแก่ผู้บริโภค ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัย เรื่อง “รูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในประเทศไทย 4.0 ตามแนวทางพระพุทธศาสนา” เพื่อพิสูจน์ว่าหลักการดังกล่าวสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แผนพัฒนา “ประเทศไทย 4.0” ได้อย่างไร ในเมื่อเครื่องจักรที่ทำงานที่เป็นงานประจำวันและคาดเดาได้มากขึ้นเรื่อยๆ แรงงานที่ต้องพยายามปรับตัวก็จะพบกับความท้าทายอย่างที่ไม่เคยเจอมาก่อน ในอดีต เทคโนโลยีระบบอัตโนมัติที่มักทำงานเฉพาะทางด้านใดด้านหนึ่ง มันจึงพลิกโฉมการจ้างงานที่ละภาคส่วนอุตสาหกรรม คนงานก็สามารถเปลี่ยนไปทำงานในอุตสาหกรรมเกิดใหม่ได้ แต่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ต่างจากนั้นมากเพราะเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเทคโนโลยีสารพัดประโยชน์ (General-purpose Technology) อย่างแท้จริง และจะส่งผลกระทบไปทุกหย่อมหญ้า แทบทุกอุตสาหกรรมจะลดการใช้แรงงานลงเรื่อย ๆ ขณะที่อุตสาหกรรมเกิดใหม่ก็จะใช้เทคโนโลยีประหยัดแรงงานตั้งแต่แรกด้วยซ้ำ (มาร์ติน ฟอร์ด, 2561: 20-21)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในไทยแลนด์ 4.0 ตามแนวพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถา และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ คัมภีร์

ข้อมูลจากวารสาร เอกสารต่าง ๆ ซึ่งเป็นวรรณกรรมพระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน (Documentary Research) และข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต ทั้งในส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และการนำไปใช้ปฏิบัติเกี่ยวกับทฤษฎีสามสมดุลงานร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อตอบโจทย์ความท้าทายในศตวรรษที่ 21 ในเรื่องของการผลิตและใช้งานหุ่นยนต์โดยไม่ทำให้เกิดการแย่งงานมนุษย์ จากหลักการของทฤษฎีสามสมดุลงานที่ส่งเสริมให้เกิดความเกื้อกูลระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค หรือระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ดังนั้น วัตถุประสงค์หลักของการสร้างและใช้งานหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์จึงเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพของมนุษย์เท่านั้น

ผลการวิจัย

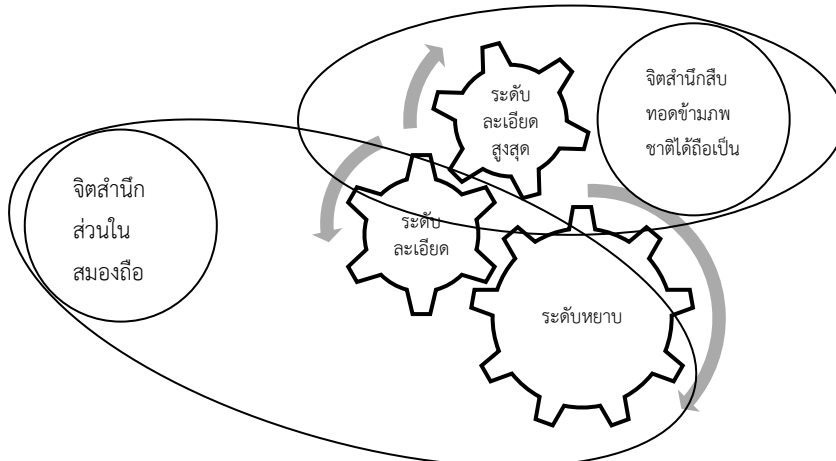
งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในไทยแลนด์ 4.0 ตามแนวพระพุทธศาสนา” เป็นการนำเสนอรูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในไทยแลนด์ 4.0 ที่ได้รับการเสริมคุณค่าด้วยพุทธธรรม นิยามในรูปของทฤษฎีสามสมดุลงานออกมาเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เพื่อตอบโจทย์ความท้าทายของ Disruption Technology โดยการสร้างระบบที่เกื้อกูลกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค นายจ้างกับลูกจ้าง ตลอดจนรัฐบาลกับประชาชน ตัวอย่างเช่น คนงานก็มีฐานะเป็นผู้บริโภคและพวกเขาก็ต้องใช้ค่าแรงของตนซื้อสินค้าและบริการที่ระบบเศรษฐกิจผลิตขึ้นเช่นกัน อุตสาหกรรมยานยนต์แสดงให้เห็นความสำคัญของบทบาทคู่ขนานเช่นนี้ได้ดีกว่าอุตสาหกรรมอื่น ในตอนที่เฮนรี ฟอร์ด ผู้พ่อเพิ่มปริมาณการผลิตรถยนต์โมเดลทีในปี 1914 เขาก็ขึ้นค่าแรงให้คนงาน 2 เท่าเป็น 5 เหรียญสหรัฐต่อวัน เพื่อให้คนงานมีกำลังซื้อพอที่จะซื้อรถยนต์ที่เขาผลิต จากจุดนั้นการผงาดขึ้นของอุตสาหกรรมยานยนต์ก็เกี่ยวพันกับการก่อสร้างชนชั้นกลางในอเมริกา จำนวนมหาศาลอย่างแยกกันไม่ออก (มาร์ติน ฟอร์ด, 2561: 233)

เหตุการณ์ในอดีตดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของทฤษฎีสามสมดุลงาน ที่ความเกื้อกูลกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างจะทำให้เกิดการสร้างและใช้งานหุ่นยนต์เพื่อพัฒนาศักยภาพมนุษย์แทนที่จะแย่งงานมนุษย์ เพราะมนุษย์นอกจากเป็นลูกจ้างแล้วยังเป็นผู้บริโภคด้วย

1. หุ่นยนต์ในไทยแลนด์ 4.0 ในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 โดยกระบวนการทัศน์ในการดำเนินชีวิตแบบเก่าที่เห็นมนุษย์เป็นทรัพยากรอย่างหนึ่งที่เราเรียกว่า “ทรัพยากรมนุษย์” และถือว่าเป็นต้นทุนในการผลิตอย่างหนึ่งที่ผู้ประกอบการสามารถจะลดต้นทุนนี้ได้อย่างชอบธรรมตามหลักทุนนิยม ดังนั้น เมื่อมีการผลิตหุ่นยนต์ที่สามารถทำงานแทนคนได้เท่าหรือดีกว่า ผู้ประกอบการย่อมต้องเลือกที่จะใช้หุ่นยนต์แน่นอนเพราะค่าใช้จ่ายถูกกว่าและไม่มีการเรียกใด ๆ ตามหลักทฤษฎีสามสมดุลงานที่ถือว่ามนุษย์เป็นทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ผู้ผลิตสนับสนุนและส่งเสริมผู้บริโภคทั้งการศึกษา การอาชีพ และสุขภาพ ส่วนผู้บริโภคก็สนับสนุนผู้ผลิตโดยการใช้สินค้าของผู้ผลิตเป็นการตอบแทนตามหลักทศก

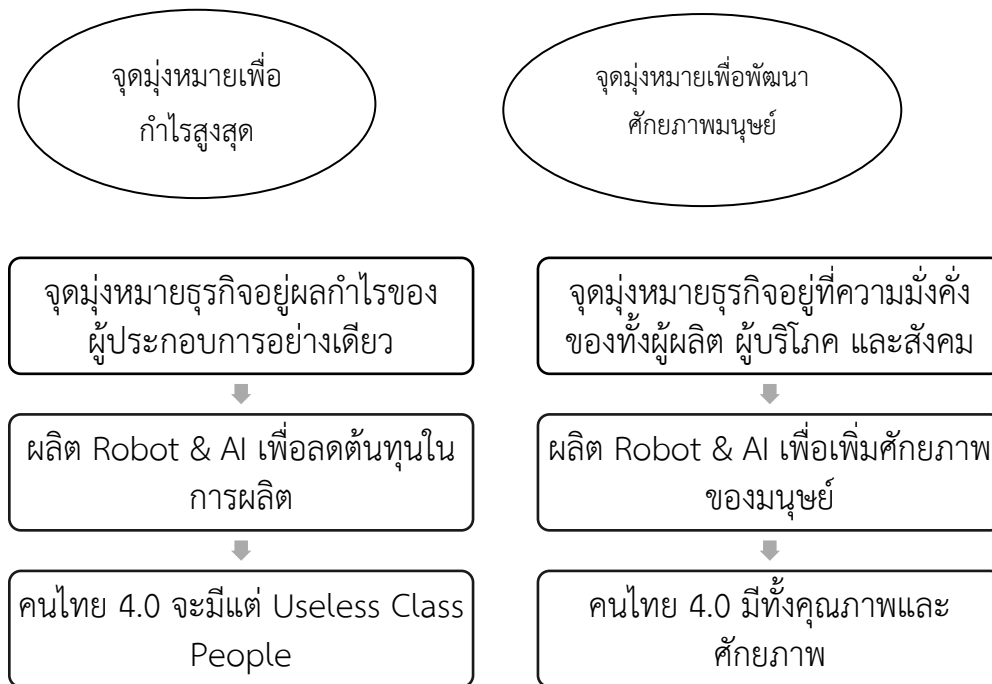
2. พุทธธรรมในทฤษฎีสามสมดุลงานเพื่อการผลิตและใช้หุ่นยนต์ พระพุทธศาสนาได้แสดงความแตกต่างระหว่างมนุษย์หุ่นยนต์ โดยการแบ่งจิตสำนึกออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับหยาบ ระดับละเอียด และระดับละเอียดสูงสุด ได้แก่ (1) จิตสำนึกระดับแรกสุด คือ ระดับการทำงานเชิงชีวเคมีของสมอง (2) จิตสำนึกระดับที่สอง คือ ความสามารถในการพิจารณาสังเกตธรรมชาติของตนเอง และทำการตัดสินใจอย่างอิสระ (3) จิตสำนึกระดับที่สาม คือ ระดับละเอียดสูงสุดหรือระดับพื้นฐานซึ่งมีความสำคัญมากที่สุดจิตสำนึกทั้งสามระดับนี้ไม่ได้แยกขาดจากกันแต่อยู่ที่ความลึกคนละระดับ ระดับหยาบและระดับละเอียดต่างก็เกิดจากระดับพื้นฐาน จิตสำนึกระดับหยาบ และระดับละเอียดจะถูกปรับเปลี่ยนโดยสมองและสิ่งแวดล้อม และอาจย้อนกลับไปสร้างความเปลี่ยนแปลงในสมองและร่างกายได้อีกด้วย การกระทำของจิตสำนึกในสองระดับนี้สัมพันธ์กับสมอง และไม่

สามารถปรากฏออกมาโดยปราศจากร่างกาย ดังแสดงในภาพที่ 1 พระพุทธศาสนาถือว่าจิตสำนึกระดับละเอียดเป็นนามธรรมที่เชื่อมโยงเป็นเหตุและปัจจัยแก่กันและกัน กับจิตสำนึกสองระดับแรก คือ สมองหรือร่างกายที่ถือว่าเป็นรูปธรรมที่มีปรากฏได้ทั้งในมนุษย์และหุ่นยนต์ส่วนจิตสำนึกระดับละเอียดสูงสุดหรือระดับพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเวียนว่ายตายเกิด ที่มีจะมีปรากฏเฉพาะในมนุษย์เท่านั้นแต่ไม่สามารถจะมีได้ในหุ่นยนต์

ภาพที่ 1 แสดงระดับและบทบาทของจิตสำนึก

3. หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนา รูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในประเทศไทย 4.0 ตามแนวทางพระพุทธศาสนาเป็นงานวิจัยที่แสดงให้เห็นศักยภาพที่ทำให้เกิดนวัตกรรมทางสังคมของทฤษฎีสามสมดุลที่ได้กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคแบบใหม่ จากความสัมพันธ์แบบเก่าที่เน้นการแข่งขันแย่งชิง เป็นความสัมพันธ์แบบใหม่ที่เน้นการสนับสนุนเกื้อกูลกัน ในความสัมพันธ์แบบใหม่นี้ ผู้ผลิตจะมองเห็นว่า ความมั่งคั่งและศักยภาพของผู้บริโภคจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมความมั่งคั่งให้แก่ตนเองด้วย โดยผู้ผลิตจะมองเห็นและเข้าใจข้อบกพร่องในระบบเศรษฐกิจแบบเก่าที่เป็นทุนนิยม ที่เห็นมนุษย์เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นต้นทุนในการผลิตอย่างหนึ่งที่สามารถจะลดต้นทุนได้โดยใช้หุ่นยนต์ทำงานแทน อันเป็นความคิดแยกส่วนที่มองไม่เห็นความจริงที่ว่า มนุษย์นอกจากจะเป็นทรัพยากรบุคคลหรือแรงงานที่ใช้ในการผลิตเท่านั้นแล้ว ยังเป็นผู้บริโภคที่จะช่วยสนับสนุนใช้สินค้าของผู้ผลิตอีกด้วย หากแต่มนุษย์นอกจากจะเป็นแรงงานในการผลิตฐานะหนึ่งแล้วเป็นผู้บริโภคในอีกฐานะหนึ่งด้วย ดังนั้น การจะทำให้สังคมโดยรวมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสันติสุขในทั้งไม่ว่าจะเป็นสังคมไทย 4.0 หรือสังคมโลกที่อยู่ในกระแสของการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่จำเป็นต้องปฏิบัติตามทฤษฎีสามสมดุล ที่เน้นให้ผู้ผลิตใช้หุ่นยนต์เพื่อลดต้นทุนพร้อมกับการศักยภาพของมนุษย์ไปด้วยกัน หากผู้ผลิตจะสร้างหุ่นยนต์เพื่อใช้งานย่อมไม่มีจุดประสงค์ให้มาทำงานแทนคน แต่จะสร้างขึ้นมาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้มนุษย์ทำงานดีขึ้นเท่านั้น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงจุดมุ่งหมายการดำเนินชีวิตกับการออกแบบหุ่นยนต์

หลักการและเป้าหมายของการออกแบบหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์ตามทฤษฎีสามสมดุที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สามฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายผู้ผลิตผู้บริโภคและสังคมโดยรวมได้สอดคล้องกับสัตยา นาเดลลา ที่จะ เป็นแนวทางการหารือและอภิปรายกันในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่มีความประสงค์จะใช้หุ่นยนต์ทำงาน (สัตยา นา เดลลา, 2559: 228-230) โดยมีหลักการ ได้แก่

1) หุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์จำเป็นต้องถูกออกแบบมาเพื่อช่วยเหลือมนุษยชาติ เราต้องยัง จำเป็นต้องเคารพความเป็นอิสระของมนุษย์แม้เราจะสร้างเครื่องจักรกลที่พึ่งพาตัวเองมากขึ้น หุ่นยนต์ที่ร่วมมือ กับเราควรจะช่วยเราทำงานที่เสี่ยงอันตราย เช่น การทำเหมืองแร่โดยจะช่วยสร้างความปลอดภัยให้กับมนุษย์ มากขึ้น เป็นต้น

2) หุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์จำเป็นต้องโปร่งใสในการออกแบบสร้าง ไม่ใช่แค่ผู้เชี่ยวชาญด้าน เทคโนโลยีทั้งหลายเท่านั้น แต่พวกเราทุกคนจำเป็นต้องตระหนักว่าเทคโนโลยีใช้งานได้อย่างไรและมีกฎเกณฑ์ อะไรบ้าง เราไม่ต้องการแค่เครื่องจักรที่ชาญฉลาดเท่านั้น แต่ต้องเป็นเครื่องจักรที่เข้าใจง่ายด้วย นั่นคือไม่เพียง แค่มีความชาญฉลาดที่ถูกสร้างขึ้นมา แต่ต้องเป็นความชาญฉลาดที่อยู่ร่วมกันได้ด้วย เทคโนโลยีดังกล่าวต้อง เข้าใจมนุษย์ ส่วนมนุษย์ก็จำเป็นต้องรู้ว่าเทคโนโลยีมองเห็นและวิเคราะห์โลกรอบ ๆ ตัวของเราอย่างไร

3) หุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์จำเป็นต้องก่อให้เกิดการทำงานของมนุษย์มีประสิทธิภาพสูงที่สุดโดยไม่ทำลายเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ปัญญาประดิษฐ์ต้องช่วยรักษาตัวตนด้านวัฒนธรรมและส่งเสริม ความหลากหลายแตกต่าง ซึ่งการจะทำได้นั้นเราจำเป็นต้องให้คนจำนวนมากและหลากหลายมากขึ้นมีส่วนร่วม ในการออกแบบ อุตสาหกรรมเทคโนโลยีไม่ควรจะเป็นผู้กำหนดค่านิยมหรือคุณงามความดีแห่งอนาคต รวมทั้งไม่ ควรถูกควบคุมโดยคนกลุ่มเล็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคที่ร่ำรวยและทรงอิทธิพลทางการเมืองอย่างทวีปอเมริกา

เหนือ ยุโรปตะวันตก หรือเอเชียตะวันออก ผู้คนจากทุกพื้นเพควรมีโอกาสมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและค่านิยมเบื้องหลังการออกแบบปัญญาประดิษฐ์ เราจำเป็นต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความลำเอียงทางสังคมหรือวัฒนธรรม รวมถึงต้องทำให้แน่ใจว่ามีการวิจัยอย่างเหมาะสมและครอบคลุม เพื่อที่เราจะไม่ด่วนสรุปอย่างผิด ๆ และทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม

4) หน่วยงานและปัญญาประดิษฐ์ควรถูกออกแบบมาเพื่อความเป็นส่วนตัวในแง่ข้อมูล โดยมีระบบป้องกันอย่างซับซ้อนที่จะช่วยปกป้องข้อมูลส่วนตัวหรือส่วนรวม ด้วยวิธีการทั้งหลายที่จะสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันได้

5) หน่วยงานและปัญญาประดิษฐ์ต้องครอบคลุมถึงการรับผิดชอบชุดคำสั่งที่ใช้เขียนโปรแกรมด้วย เพื่อที่มนุษย์เราจะได้สามารถเข้าไปแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจได้ เราจำเป็นต้องออกแบบเทคโนโลยีให้ใช้งานได้ทั้งในสถานการณ์ที่คาดไว้และไม่ได้คาดคิดมาก่อนด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป รูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในไทยแลนด์ 4.0 ตามแนวพระพุทธศาสนา คือการมีสัมมาทิฐิในการดำเนินชีวิตตามพุทธธรรมนิยาม ที่ถูกต้องและสังเคราะห์ตามแนวทางสายกลาง หรือ “มัชฌิมาปฏิปทา” ที่ถูกนำมาออกแบบการดำเนินชีวิตทางโลกที่เรียกว่า “ทฤษฎีสามสมดุล” โดยสัมมาทิฐิในทฤษฎีสามสมดุลที่ใช้บริหารจัดการผลิตและใช้งานหุ่นยนต์ โดยมีหลักการ ดังนี้ 1) กำหนดเป้าหมายสูงสุดของผู้ผลิต คือ มั่งคั่งของผู้บริโภคที่มีความเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกันกับความมั่งคั่งของผู้ผลิตตามหลักเศรษฐศาสตร์ควอนตัม 2) การบริหารจัดการผลิตหุ่นยนต์เป็นความรับผิดชอบของผู้ผลิตที่จะต้องทำทุกอย่างที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ผู้บริโภคด้วย 3) การผลิตหุ่นยนต์ต้องไม่เกิดผลเสียต่อความมั่งคั่งของผู้บริโภค 4) การผลิตหุ่นยนต์ต้องเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริโภคโดยทฤษฎีสามสมดุลจะสามารถแก้ปัญหาสำคัญในปัจจุบันนี้ที่คนรวยที่สุด 1% ได้เป็นเจ้าของความมั่งคั่งครึ่งหนึ่งของทั้งโลก และที่น่าตกใจกว่านั้น ก็คือ คนที่รวยที่สุด 100 คน เป็นเจ้าของสินทรัพย์มากกว่าคนที่จนที่สุด 4000 ล้านคน รวมกันเสียอีก เรื่องนี้จะแย่ลงไปได้อีกมากที่การผงาดขึ้นของเอไอที่จะเพิ่มความเหลื่อมล้ำมากขึ้นไปอีก

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ รูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในไทยแลนด์ 4.0 ตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นการวิจัยที่น่าเสนอรูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในไทยแลนด์ 4.0 ที่ได้รับการเสริมคุณค่าด้วยพุทธธรรมนิยามในรูปของทฤษฎีสามสมดุลออกมาเป็นการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เพื่อตอบโจทย์ความท้าทายของ Disruption Technology ในการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 โดยหลักการสำคัญของทฤษฎีสามสมดุลคือ การส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค แล้วแผ่ขยายไปสู่ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่แต่เดิมมีลักษณะแข่งขันแย่งชิงเอาเปรียบกัน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย นายจ้างกับลูกจ้าง เป็นต้น ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันเช่นนี้จะทำให้นายจ้างจัดการบริหารจัดการกิจการของตนไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ ก็แล้วแต่จะต้องคิดถึงความสัมพันธ์อันดีงามกับลูกจ้างเป็นสำคัญ ถึงแม้จะนำหุ่นยนต์มาใช้งานในกิจการของตนก็ต้องมีส่วนเป็นธุระจัดหางานให้ลูกจ้างด้วย เพราะในโลกอนาคตสรรพสิ่งมีความเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวที่ความเดือดร้อนของผู้คนในส่วนหนึ่งส่วนใดของสังคมจะส่งผลถึงกันหมด ซึ่งสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนในกรณีของโรคระบาด Covid-19 ที่เกิดขึ้นเมื่อต้นปี 2563 เป็นต้น

การบริหารจัดการกิจการของผู้ประกอบการโดยการเพิ่มประสิทธิภาพงานโดยใช้หุ่นยนต์ทำงานแทนมนุษย์ หรือเสริมศักยภาพของมนุษย์อย่างเหมาะสม พร้อมกับการสร้างงานใหม่ให้ผู้คนที่ไม่มีงานทำได้มีงานทำ

อย่างเหมาะสม ที่เป็นไปตามหลักการของทฤษฎีสамสมดุลในโครงการวิจัยย่อย เรื่อง “รูปแบบการใช้หุ่นยนต์ที่ไม่แย่งงานมนุษย์ในไทยแลนด์ 4.0 ตามแนวพระพุทธศาสนา” เป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของทฤษฎีสамสมดุลที่ถูกสังเคราะห์และตีความจากพุทธธรรมนิยาม คือ อริยมรรคมีองค์แปด เป็นหลักการใหม่ที่ยังไม่เคยมีที่ไหนมาก่อนจึงขอเสนอแนะให้นักวิชาการในสังคมช่วยกันศึกษาและทำความเข้าใจอย่างละเอียดต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย การผลิตและใช้หุ่นยนต์ที่ได้ประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดของทั้งผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการ ผู้บริโภคหรือลูกค้าแรงงาน และสังคมโดยรวมตามทฤษฎีสамสมดุลที่ส่งเสริมให้เกิดความเกื้อกูลกันในสังคม และเกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ที่เป็นจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต จากการมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสะสมความมั่งคั่งแบบปัจเจกชนและแยกส่วน ไปเป็นเพื่อการเสริมสร้างศักยภาพสูงสุดของความเป็นมนุษย์ โดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อความมั่งคั่งของปัจเจกชนหรือส่วนบุคคลเลย จากนวัตกรรมความมั่งคั่งในรูปแบบใหม่ที่ความมั่งคั่งของผู้คนส่งเสริมและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันที่เรียกว่า “เศรษฐกิจแบบควอนตัม (Quantum Economy)” ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบนี้จะเกิดนวัตกรรมแรงงานครั้งยิ่งใหญ่ คือ ในขณะที่เราเปิดโอกาสให้มีการออกแบบและใช้งานหุ่นยนต์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม คณะผู้วิจัยก็ขอเสนอแนะให้มีการทำวิจัยในเรื่องของการสร้างงาน โดยเน้นให้มนุษย์ทุกคนมีงานทำเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมโดยรวม

บรรณานุกรม

- เคลาส์ ขวบ. (2561). **การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่**. แปลโดย ศรรรวิศา เมฆไพบูลย์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เคลาส์ ขวบ. (2561). **ทางรอดแห่งโลกใบใหม่ แห่ง การปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่สี่**. แปลโดย ศรรรวิศา เมฆไพบูลย์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2538). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มาร์ติน ฟอร์ด. (2561). **หุ่นยนต์ผงาด : เทคโนโลยีและภัยแห่งอนาคตที่ไร้งาน**. แปลโดย ทีปกร วุฒิพิทยามงคล, กรุงเทพมหานคร : ซอลท์ พับลิชชิ่ง.
- ลีลาภรณ์ บัวสาย. (2548). **เศรษฐกิจพอเพียงร่วมเรียนรู้ สานข่าย ขยายผล**. กรุงเทพมหานคร : สกว.
- สมเกียรติ ไชยภูมิ. (2558). **รูปแบบความสัมพันธ์อย่างยั่งยืนระหว่างผู้บริโภคกับผู้ผลิตตามแนวทางพระพุทธศาสนา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สัตยา นาเดลลา. (2559). **พลิกธุรกิจด้วยวิถีไม่โครซอฟท์ (Hit Refresh)**. แปลโดย จารุจรรย์ คงมีสุข. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วีเลิร์น.
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. (2560, 23 ธันวาคม). **ผลของปัญญาประดิษฐ์ และหุ่นยนต์ต่อตลาดแรงงาน**. สืบค้นเมื่อ 4 มีนาคม 2562, จาก <https://www.prachachat.net/columns/news-91819>.